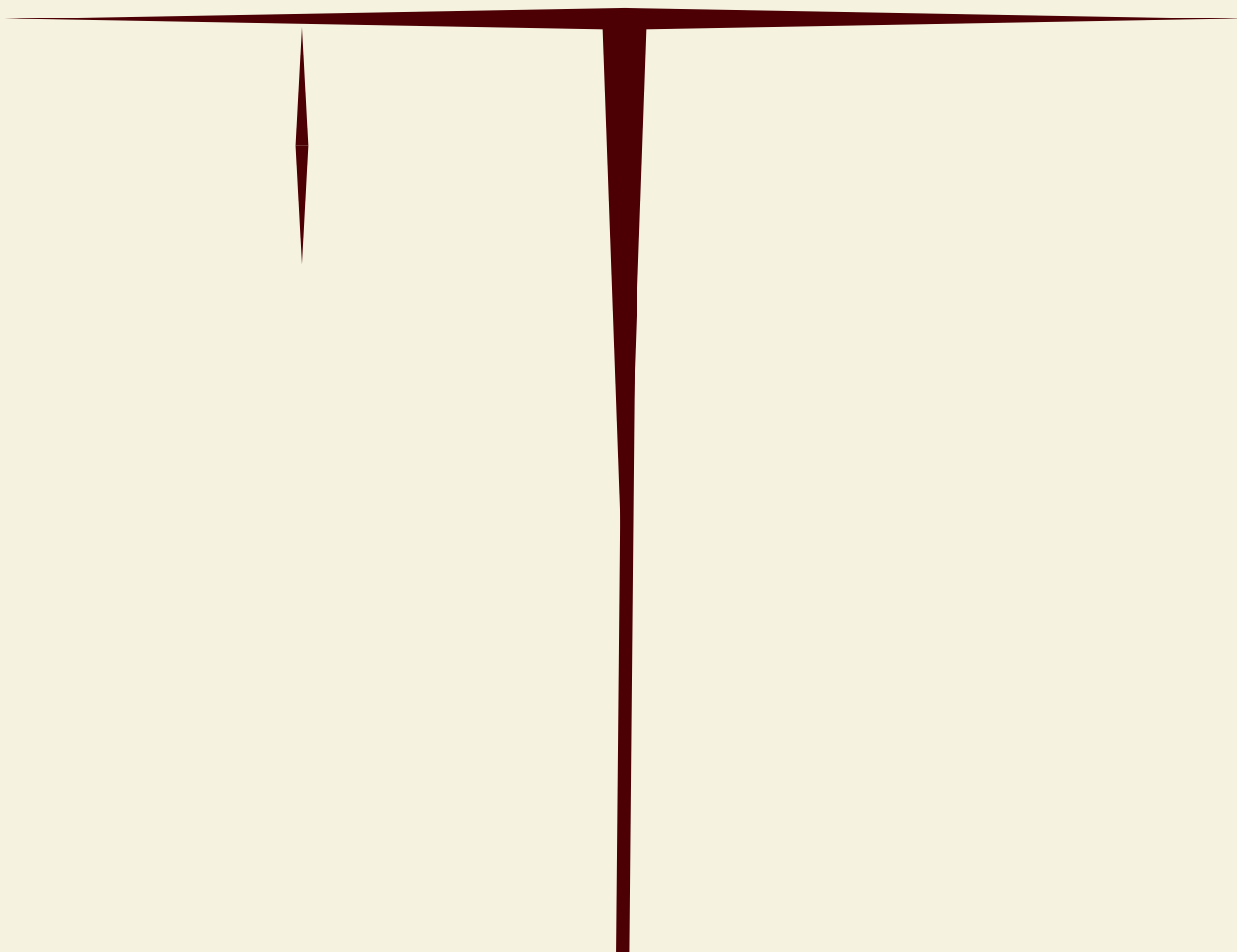

LEVANDE MATERIAL

EN UTFORSKANDE EXPOSÉ ÖVER VÅRT FÖRHÅLLANDE TILL KROPPEN SOM ORGANISK MATERIA

Cathrine Hagman • Högskolan för Design och Konsthantverk • Göteborgs Universitet

Göteborg VT 2013

Examensprojekt • 15 högskolepoäng

Konstnärligt kandidatprogram i design • 180 högskolepoäng

LEVANDE MATERIAL

EN UTFORSKANDE EXPOSÉ ÖVER VÅRT FÖRHÅLLANDE
TILL KROPPEN SOM ORGANISK MATERIA

ABSTRACT

In this project the author made an attempt to, in a short film, visualize an experience of the organic materials that our bodies consist of and what becomes of it when we die. The intention was to dissect this matter, break it down to see it in a simpler form and to explore our relationship to it, being part of a constant exchange between organic materials and having so much power over the environment and other living animals. At the very start, the idea was to deal with the relationship different people have with their bodies. Later in the process, a decision was made that the product would be communicating the author's own experiences of the body materials after studying it and trying to recreate fragments and feelings of them. The initial plan was for the main inspiration to be seeing a dead body in real life, but due to the strong restrictions surrounding death, it proved impossible to observe the dead firsthand. This gained knowledge formed a decision of adding a layer that visualized the created detachment from bodily death. The research would now have to be conducted from a distance, through watching hours of filmed autopsies and surgery as well as reading poems about somatic death, from several different time periods. The final product came out as a 3:50 minutes long black and ivory white short film divided into three chapters, describing the author's experience of different states of the body material, from living to fully decomposed.

Keywords: Body, Death, Decomposition, Human, Materials, Movie

VARMT TACK TILL

Albin Andersson, Mirjana Vukoja, Eva Dahlin, David Möller, Christian Hillén

▲

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	s 9
<hr/>	
GENOMFÖRANDE	s 9 - 17
- RAMAR	s 13
- TYPOGRAFI	s 15
- LJUD	s 17
- VISNING	s 17
<hr/>	
RESULTAT & SLUTSATSER	s 19

INLEDNING

I flera tidigare arbeten har jag på varierande sätt undersökt olika aspekter av kroppens funktion och dess död. Ämnet har alltid fascinerat mig och framförallt är det hur vi påverkas emotionellt när vi utsätts för visuella intryck av kroppens materialitet, som intresserar mig. Jag har alltid tyckt mycket om skräckfilm och velat drabbas av så obehagliga bilder som möjligt. Däremot mår jag självklart otroligt dåligt av att se åverkan på kroppar när det är verklighet. Det är intressant hur empatin kommer in där den inte "behövs", såsom vid tittandet på fiktiva filmer eller när det gäller behandlingen av en död kropp. Om man inte är religiös på något sätt, kan det ju verka irrationellt att känna med en död kropp då den inte längre är en kännande varelse. Idén med detta arbete var att utforska och försöka visualisera människans förhållande till sin egen kropp och dess material. Vid projektets början var tanken att behandla känslan av kroppslig förändring, åldrande och upplösandet av kroppens material - förmultnandets process.

Bakom valet av tillvägagångssätt och form för detta projekt, låg intresset för film som medium och ämnet kroppen och dess förruttnelse. Erfarenhetsmässigt var film som uttrycksmedel, ett relativt nytt område. Efter några tidigare små filmprojekt och två kurser under utbytet till RMCAD i Denver, varav den ena var en kurs i klippning och redigering och den andra en kurs i Stop Motion, kändes det tekniskt möjligt att skapa en film på egen hand.

GENOMFÖRANDE

Arbetet inleddes med insamlande av inspiration genom ett dagligt tittande på olika obduktioner på Youtube och läsande av boken Köttets Poesi som är en samling dikter och texter om kroppens förruttnelse och liknande, från flera tidsåldrar. Stor inspiration fanns i Sally Manns "What Remains" och Eva Dahlins "Gula kroppar under glansröd hud". Utöver detta, lästes dikter av Baudelaire och efter tips av min bedömare, även Mare Kandre och Eva Runefeldt. För att få inspiration till hur man kan jobba med film, sågs alla möjliga typer av kortfilmer, många av Jan Svankmajers verk och en dokumentär om hanteringen av kroppar till människor utan anhöriga. Välgjorda öppningssekvenser till filmer, till exempel de av Saul Bass, sågs för att ge näring till det typografiska arbetet.

För att kunna titta på obduktionerna, krävdes ett separerande av känslor från intryck, att hela tiden intala sig att det inte är en kännande person som ligger på obduktionsbordet, utan ett objekt av material som snart ska förmultnas till jord. Anteckningar fördes över känslor och tankar kring seendet av filmerna och även vad obducenten gjorde, hur det lät, vilka färger man såg och hur materialen verkade kännas. Som ytterligare underlag för arbetet, var planen att se en obduktion i verkligheten eller åtminstone en kropp av en död människa. Överläkaren vid Sahlgrenska Laboratorium för Klinisk Cytologi och Patologi mejlades och frågades om lov för närvaro vid en obduktion. Svaret var ett färdigskrivet mail som klargjorde reglerna om sekretess och andra lagar inom sjukvården.

Texten inleddes dessutom med “Vi får numera många förfrågningar om studiebesök i obduktionsverksamheten.”, vilket var intressant eftersom det tydde på att många människor är intresserade av att uppleva detta och kanske vill se och förstå vad som fysiskt händer efter döden och vad vi är gjorda av. Senare kontaktades bårhuset på Östra Sjukhuset för tillåtelse att göra ett besök och se en kropp. Läkaren som svarade förklarade att samma regler gällde där, men var väldigt hjälpsam och tipsade om att ringa en begravningsbyrå för att närvara vid en svepning. Även begravningsbyrån gav ett välvilligt bemötande, men tyvärr blev svaret detsamma också där, då anhöriga till den döda bestämmer över kroppen.

Tidigt i processen togs några ytterligare beslut om avgränsningar för vad filmen skulle behandla. Ett tag fanns en idé om en till del i filmen som handlade om människans distansering till det organiska, men detta valdes bort från filmens innehåll då arbetet blev för brett och att syftet inte var att på det sättet försöka berätta någonting, utan snarare öppna för frågor. Dialogen låg mer i att presentera ett eget undersökande. På det sättet påstods ingenting som skulle gälla andra människor, utan varje individ kunde med sina erfarenheter tolka och med sin egen tanke, förlänga verket på sitt enskilda sätt.

Det praktiska arbetet började med gipsgjutande av kroppsdelar som var klädda med löst sittande plast, i ett försök att återge det veckiga utseendet på de döda, stela kropparna. Huden av en nyligen avliden, oförmultnad kropp tycktes likna papper. Också andra människor jag pratade med som sett en död kropp i verkligheten, hade fått samma intryck, vilket ledde till ett provande med att forma papper till kroppsdelar. Olika material användes till skapandet av abstraktioner representerande de fem vitala organen som sedan filmades och sattes i rörelse med hjälp av vatten. Uttrycket som söktes här, var känslan av den gömda insidan av magen och all vätska runt organen. Denna scen var en av dem som skulle stå för det kroppsliga livet.

olika material testas

Mellan byggandet, skissades olika storyboards för filmen som ändrades under projektets gång och fastställdes de sista veckorna. Efter råd från handledaren, användes post-its med en skiss för varje tagning som sattes upp på en vägg för att skapa en överblick för flödet i filmens händelseförlopp. En annan metod som föreslogs under handledningen var att rita en kurva för filmens flöde. Detta fungerade som ett bra sätt att strukturera upp mer konkret hur man ville att betraktaren skulle ledas genom filmen.

Själva återskapandet av det upplevda materialet gick ut på att med icke-organiska material generera en yta, en textur eller en process i materialets liv. Många av de resultat som skulle uppnås tog mycket testande och omarbetande för att få fram, och en del fick förkastas eller ersättas när de aldrig lyckades. Ett ställningstagande gjordes för huruvida riktiga kroppar och människor skulle få vara med i filmen. I utvecklingen av manus, fanns i perioder idéer om att ha med skådespelare i en del eller ett lager av filmen. Till slut valdes det bort helt för att begränsa gestaltandet till skapade rörelser i andra material.

RAMAR

För att få ett ramverk att förhålla sig till för filmens form, togs beslutet att den skulle bestå av tre delar. Den första delen skulle representera organiskt liv och den levande kroppen. I nästa del skulle förmultningsprocessens första stadier, fram till stadiet då kroppen är så uppsvälld den kan vara och många krafter är igång med att bryta ned kroppen, beskrivas. Till sist skulle man se upplösandet av formen och sammansmältandet med materialen runt om. Anledningen till valet av tre kapitel var att undvika uppdelningen liv/död eftersom det handlade om att komma ifrån ett sådant tänkande och visa en större kontext genom att forma andra spännpunkter i handlingen.

Tankar som följde projektet var människans förefallna längtan efter släta, icke-organiska ytor, struktur, isolerande av material, saker som går emot ekologin och lätt blir destruktiva. Ett exempel på detta var ett besök på en kyrkogård, där otroligt raka linjer och noggrann ordning observerades. Under marken låg kroppar uppradade, av material i ständig förändring och omfördelning. Gravstenarna och gravbäddarnas form förblev genom många år sig lika och hölls efter så att inte naturen skulle ta även dem. Det kändes som om detta representerade en dröm om vad en människa är. Man var fortfarande jorden som utgjorde resterna av vad kroppen bestått av och det var viktigt att veta om vilka jordpartiklar som tillhört den förmultnade kroppen. För att beskriva det skapade avståndet mellan människan och det organiska, byggdes allt av artificiella material, eller material som åtminstone gått ett varv genom mänskliga händer och ändrats i form. Färdiga imitationer av material, såsom konstgjort blod, fick inte heller användas i filmen.

Efter prövande med olika färgjusteringar av filmen togs, efter mycket dividerande, ett tidigt beslut om att göra filmen svart-vit. Detta för att motarbeta det "äckliga" uttrycket eftersom inte syftet med filmen var att ge en osmaklig upplevelse. Dessutom förde det samman klippen bättre, då

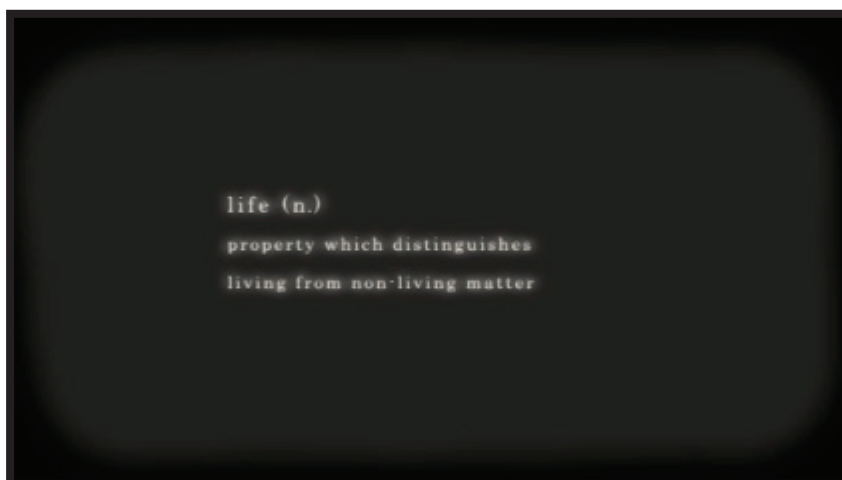

de var filmade på olika sätt - en del gjorda i stop motion, en del filmade med rörlig kamera, andra filmade med kamerastativ. Senare tillades även en varmare vit ton, för ett mer levande uttryck.

TYPOGRAFI

Arbetet med texten påbörjades på allvar i den senare halvan av projektperioden. Ett koncept söktes för textens uttryck och funktion. Först var tanken att den skulle bryta från resten av filmen och ha ett mer rent utseende, sedan testades ett mer interaktivt uttryck, med animerad text och grafiska element. Detta visade sig konkurrera för mycket med filmmaterialet, så snart fastställdes att ingen rörlig text skulle användas. Hittills hade texten bara testats på en egen hel yta, som ett avbrott i filmen, så nästa steg var att försöka arbeta med texten ovanpå filmen. Vidare skissades på en idé om att filma text gjord för hand på olika sätt. Dessa idéer ratades också till slut, eftersom det tog för mycket uppmärksamhet och gjorde att filmmaterialet hamnade ur fokus. Tanken med texten var också att den skulle fungera som en paus mellan varje kapitel, så den behövde en egen lugn bakgrund. Inspiration söktes i sjukhusvärlden, i röntgenbilder och lite i stumfilm, där texten skapar små pauser i filmer. Uttrycket i typografin skulle kännas informativt, objektivt och vara lättläst, vilket var anledningen till att ett serif-teckensnitt valdes och placerades på ett tillgängligt sätt. För att texten skulle få ett mjukare möte med ytan bakom, fick den lysande konturer.

Genom projektet testades olika texter och det tog lång tid innan det skrivna bestämdes. I början användes delar ur en bok, där föruttnelseprocessen beskrevs sakligt, men detta kändes som att det krockade med det som önskades uttryckas i bildberättelsen. Inspiration söktes i dikterna, och olika utsnitt testades. Ett försök gjordes också med delar av egenskriven text ur dagboken som fördes under tittandet på obduktionerna. Sedan bestämdes att texten skulle vara nedbrutna fragment på samma sätt som kroppen i filmen, varpå ett sökande efter ord påbörjades och valda delar av ords etymologi användes för att kunna säga så mycket som möjligt med ett enstaka ord och starta associationer hos läsaren. Orden skulle beskriva det som ville sägas och berätta om det som varje del i filmen handlade om.

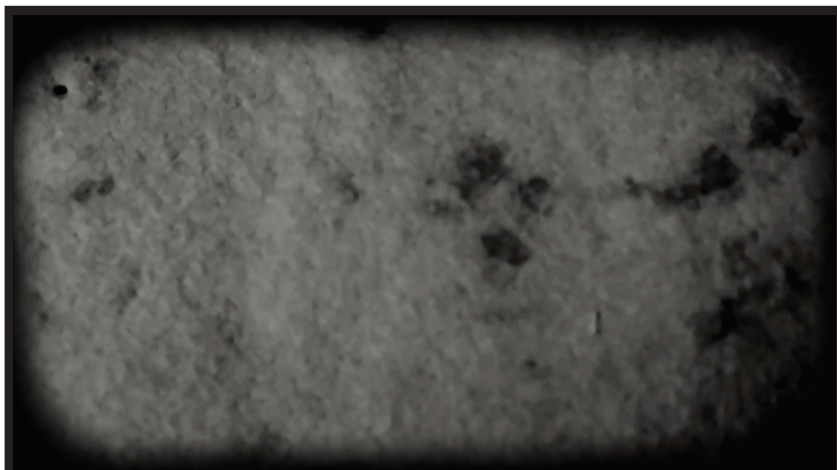
texten till den första delen

LJUD

Under arbetets senare hälft framställdes ljud som skulle förstärka och förtydliga känslan av texturer och scenarion i filmen. Alla läten gjordes för hand på olika sätt tills rätt ljud hittades. Ända sedan start, fanns en avsikt att tillföra en enkel form av musik i filmen för att göra den mer lättåtkomlig och hjälpa flödet i berättelsen. Eftersom musik ligger utanför mitt kunskapsområde, tillfrågades en vän i klassen som är musiker. Det var en ny och givande erfarenhet att arbeta med och försöka kommunicera sin tanke till en person som är skicklig inom ett annat område som man själv inte behärskar. Kommunikationen fungerade väldigt bra och ganska snabbt växte musiken fram med rätt känsla och instrument. Musiken gjordes med hjälp av en synt och syntetiska imitationer av instrument i ett datorprogram.

VISNING

Beslut om hur filmen skulle visas, togs inte förrän i slutet av projektet. Eftersom filmen handlade om ett möte mellan material, övervägdes ett fysiskt tillägg. Först testades en tanke om att tillföra någonting man kunde hålla i händerna, till exempel något litet typografiskt där också text kunde komplettera verket ytterligare. Detta verkade sedan överflödigt, eftersom synsinnen redan var sysselsatt med den rörliga bilden och mer text var inte heller relevant. Formatet på bildytan hade testats utöver den egna 15 tums-skärmen, på en större datorskärm och på en projektorduk på ca 2 x 3 m. Upplevelsen skilde sig mycket mellan de olika formaten och också skillnaden mellan skärm och duk var stor. Filmerna gjorde sig mycket bättre på projektorduken, eftersom den uppfattades på ett naturligare, inte lika digitalt vis. Storleken verkade fungera bäst i ett mindre format, eftersom den intima känslan ville behållas och betraktaren skulle då tvingas komma närmare bilden. Till ljudet behövdes hörlurar så att inga små läten föll bort och ljud utifrån stängdes ut. Också detta skulle bidra till en närmare och mer privat upplevelse.

bild ur "putrefaction"-kapitlet

RESULTAT & SLUTSATSER

Projektet resulterade i en ca 3.50 minuter lång kortfilm i tre delar, där ett ord med valda utdrag ur dess etymologi inleder varje del. Det stora fokuset under sammanställandet av filmen och någonting som tog mer tid och jobb än väntat, var arbetet med att återskapa de uttryck som söktes för materialen i filmen. I projektbeskrivningen framhölls att filmen skulle bli 5-15 minuter, men efter utvecklandet av formen och flödet för filmen, konstaterades att det var mer tid än vad som behövdes för att få fram tillräckligt av det som skulle gestaltas. Även projektets tidsbegränsning förhindrade en längre film. Målet med projektet var att skapa en visuellt intressant film som satte det behandlade ämnet i en kontext, i vilken man skulle kunna reflektera över sitt förhållande till sin kropps material. Ett personligt mål var att få mer erfarenhet av att arbeta med film och utveckla processer för detta arbete. Till kommande arbeten har lärdomar dragits för upplägg och formande av en liknande typ av film, som kommer att vara till stor användning. Eftersom ämnet var någonting som kändes oändligt stort och outtömligt, gjordes många begränsningar för vad kärnan skulle bestå i och arbetet skulle kunna vara det första i en serie arbeten som behandlar olika delar av subjektet. En lust väcktes också för att samarbeta mer med musiker och personer som arbetar inom andra skapande områden, någonting jag inte gjort under en lång tid innan projektet.

bild ur "life"-kapitlet